

Sait Faik'in Poetik Görüşleri

Ferhat KORKMAZ^{1*}

¹Batman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Batı Raman

Yerleşkesi, 72100, BATMAN

*ferhat.korkmaz@batman.edu.tr

Özet

Sait Faik Abasıyanık Yeni Türk edebiyatında öykü sanatının kurucu edebiyatçıları arasında yer alır. Gerek kullandığı dil gerekse sanatına taşıdığı malzeme sayesinde Türk edebiyatının en önemli öykücülerinde sayılmaktadır. Edebiyata öykü ve şiir denemeleriyle başlayan Sait Faik Abasıyanık'ın şairlik yanı pek bilinmemektedir. Öykülerinde kuvvetli bir şiirsellik bulunan Sait Faik'in şairlik yönü ve poetik görüşlerinin incelenmesi kanaatimizce gereklidir. Bu düşünceden hareketle ortaya koyduğumuz çalışmada, Sait Faik'in Yapı Kredi Yayınları arasında çıkan *Bütün Eserleri* adlı kitabın sonuna konulan ve dönemin çeşitli yayın organlarından derlenen şiirleri incelenecek, röportaj, düzyazı, öykü ve roman türündeki eserlerinde ortaya koyduğu poetik yaklaşımı araştırılacaktır. Çalışmamızda Sait Faik'in geleneğe bakışı, şiir dili, kelime seçimi, konu, şiirde öykünme, İkinci Yeni şiiri üzerindeki etkisi bakımlarından incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Sait Faik Abasıyanık, Şiir, Şiirsellik, Şiir Görüşü, Öykü, Roman.

Poetic Views of Sait Faik Abasıyanık

Abstract

Sait Faik Abasıyanık is one of the story writer and modern story founder in Turkish literature. He is one of the influential and greatest artist in Turkish Literature thanks to using language and material which carried in his art. He began his writing life with story and poem but no one knows he is a poet in the same time. Although he is a poet and his stories have included enough poetry no one has searched his poems so far. It is necessary that his poems and poetics should be inquired with regard to poetry. Starting from this idea in which presented in our research, Sait Faik Abasıyanık's all creations which compiled from his periodicals and published by Yapı Kredi Yayınları has included his all poems is going to be researched; his novels, stories, interview and other proses which was presented his poetry is going to be analyzed. It is emphasized in this analyze that Sait Faik Abasıyanık's point of view poem language, literature tradition, word choosing, theme, emulation and effects on the poetic movement.

KeyWords: Sait Faik Abasıyanık, Poem, Poetry, Poetica, Story, Novel.

GİRİŞ

11 Mayıs 1954'te hayata gözlerini yuman Sait Faik Abasıyanık, 1930'lu yıllardan itibaren sanat ve edebiyat dergilerinde en çok konuşulan ve sanatına en çok öykünülen edebiyatçıların başında gelir. Türk hikâyeciliğine getirdiği yenilikler sayesinde şüphesiz ki edebiyatımızın en önemli isimleri arasında zikredilme hakkına kavuşmuştur. Sait Faik, her şeyden önce bir hümanisttir. Benimsediği dilden, insan ve doğaya karşı tutumuna kadar özgün bir yazar olan Sait Faik'in *Şimdi Sevişme Vakti* adıyla bir şiir kitabı ve yayımlamadığı şiirlerinden oluşan 48 adet şiiri vardır.

Sait Faik'in edebiyatın neredeyse bütün dallarında etkisi o kadar büyüktür ki kimi yazarlar onun ölümünün edebiyat ve şiire duraklama getirdiği kanısındadır (Korkmaz 2012: s. 162). Buradan yola çıkarak Sait Faik'in İkinci Yeni hareketi üzerinde etkili olduğunu hem rahatlıkla söyleyebiliriz hem de dönemin pek çok aydın ve sanatçının bu görüşte olduğunu savunabiliriz.

İkinci Yeni'ye gelince, bu hareket Türk edebiyatında Garip hareketinden sonra ortaya çıkmış ve Demokrat Parti iktidarı yılları olan 1950'lerde kök salmış önemli bir sanat ve edebiyat hareketinin adıdır. Türk edebiyatına şiir alanında getirdiği pek çok yenilikle bugün dahi konuşulmaya devam edilen İkinci Yeni hareketinin dönemin en önemli hikâyecisi olan Sait Faik'ten ve onun şiir ve sanat anlayışından izler taşıdığı kanaatini savunmak maksadıyla kaleme aldığımız bu çalışmada Sait Faik'in şiir sanatı ve bunun İkinci Yeni'ye etkilerini araştıracağız. Nitekim kimi araştırmacılar, İkinci Yeni'nin şiir diliyle 1950 kuşağı öykücülerinin şiir dilinin aynı olduğunu vurgulamışlardır (Demircan 2012, s. 11). Çalışmamızda dönemin ulaşabildiğimiz süreli yayın sayfalarında Sait Faik'e ilişkin yazılar incelenecek, İkinci Yeni şiirinin öncü şairlerinin görüşleri dikkate alınacak; burada savunulan düşünceler Sait Faik'in eserleri ve yazılarıyla karşılaştırılacaktır.

Çalışmamızda Sait Faik'in şiir konusunda yazdıkları incelenerek poetik tutumu belirlenecek ve bu poetik tutumunun dönemin sanat ve edebiyat hareketleri üzerindeki etkisinin yanı sıra İkinci Yeni şiiriyle benzer ve farklı yönleri mukayese edilecektir. Çalışmamızda poetika dar anlamıyla yani şiir sanatına ilişkin kısmıyla ele alınacaktır. Fakat şiir sanatı ile öykü sanatı arasındaki geçişkenlik de ihmal edilmeyecektir.

Sait Faik'in Poetik Görüşleri

Sait Faik'in sanat görüşü ile kendinden sonra gelen İkinci Yeni hareketinin sanat görüşü arasında benzerlikler vardır. Şüphesiz ki İkinci Yeni'nin sanat görüşü çok sesli bir orkestra gibidir. Sait Faik'in şiir görüşü ile İkinci Yeni'nin sanat görüşü arasında kesişme bölgeleri vardır. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarından İkinci Yeni'nin açık açık konuşulduğu döneme kadar yeni bir sanat birikimi oluşur. Şüphesiz ki İkinci Yeni bu birikimin o zamana kadarki son halkasıdır. Sait Faik'in İkinci Yeni'nin öyküdeki ilk örneklerini ortaya koyduğunu savunabiliriz. Sait Faik, 1950'lerde kök salmaya başlayan İkinci Yeni düşüncesinin ilk savunucularındandır.

Sait Faik, yaşadığı dönemin basın organlarınınca yeterince yer ayrılmayan büyük sanatçılarımızdandır. Nitekim sanatçıların yaşadıkları dönemde değerinin yeterince bilinmemesi sanatın önemli sorunları arasında her zaman zikredilir. Mesela onun öldüğü yılın (11 Mayıs 1954) hemen başlarında çıkmaya başlayan *Forum* dergisinin 15-16 yıllık baskısına denk düşen yaklaşık 400 sayısında Sait Faik'ten yalnızca 2-3 defa söz edilmiştir. Bu derginin kültür-edebiyat sayfalarında tiyatrodan operaya, resme kadar çok çeşitli sanat dalından söz edilmişken Türk edebiyatının yetiştirdiği en büyük öykü yazarlarından olan Sait Faik'e bigâne kalınması savımızı desteklemektedir. *Varlık* dergisinin Sait Faik'e kapılarını açması ve yayımladığı öykülerine telif hakkı ödemesi dönemin edebiyat ortamı açısından son derece önemlidir. Öte yandan yazarın hakkı konusunda ve Sait Faik'in serzenişleri dikkate alındığında telif ücretinin son derece sınırlı olduğu da ortaya çıkan trajik bir gerçekliktir.

Prof. Dr. Alaattin Karaca (2007), Sait Faik'in poetik görüşü ile İkinci Yeni'nin görüşleri arasında dört ana başlık altında benzerlik bulur:

1. İkinci Yeni ve Sait Faik'in bir şeyleri anlatmayı amaç edinmemeleri
2. Metnin kurgulanmadan hazırlanması.
3. Gerçeküstücü eğilimler
4. Düzyazı şiir (ss. 20-26)

Nurullah Ataç (1951), Sait Faik'in bu dört özelliğini ve öyküsünü *Havada Bulut* adlı eserinin çıkması üzerine özetler: "...alıyor eline kalemi, kendini bırakıyor, çarpıştırıyor." (s.2) Esasında benzerlikler, 1940 ve 1950'li yılların sanat ve edebiyat ortamında sıkça konuşulan ve tartışılan meselelerin sanatlarına yansımaları şeklinde ortaya çıkmıştır.

Dolayısıyla Sait Faik'in beslendiği kültürel ortamla Nezihe Meriç, Vüs'at O Bener, Bilge Karasu, Feyyaz Kayacan, Muzaffer Buyrukçu, Orhan Duru, Ferit Edgü, Leyla Erbil gibi dönemin öykü yazarlarının beslendiği kültürel ortam aynıdır. Karaca'nın belirlediği bu dört özelliği öteki İkinci Yeni dönemi (kabaca 1950-1960 yılları arası) öykü yazarlarının eserlerinde bulmak mümkündür. Tam olarak şunu söylemek gerekir ki 1950'li yılların öyküsü ile şiir sanatı arasında önemli koşutluklar vardır. Muzaffer Erdost'un adlandırmasıyla İkinci Yeni şiiri edebiyat tarihimizdeki yerini aldıysa, İkinci Yeni öyküsü de alabilmelidir, almalıdır da. Kanımca, bu öykünün o kadar yaygın olmaması çoğunlukla adlandırma sorunuyla ilgilidir. Bununla birlikte Türk edebiyatında hareketler oluşurken şiirin öteki türler üzerinde yok edici bir etkisi vardır ve hareketler daima şiiri vitrine çıkarmışlardır.

İkinci Yeni'nin poetik tutumunun belirlenmesinde önemli bir yere sahip olan Ece Ayhan'ın kimi şiirlerinin Sait Faik birtakım öykülerinden mülhem olduğu konusu yapılan kimi tartışmalarda söz konusu edilmiştir. Prof. Dr. Alaattin Karaca (2007), Ece Ayhan'ın şiirinde kullandığı kimi imgeler bakımından "poetik akraba" olduğunu söyler (s. 23). *Kınar Hanımın Denizleri* adlı şiir kitabını 1959 yılında yayımlayan Ece Ayhan'ın "Fayton" şiiri üzerine bir tahlil denemesi yazan Alper Tuna (1959), bu şiirin Sait Faik'in "Lüzumsuz Adam", "Menekşeli Vadi" ve "Kaçamak, Papağan, Karabiber" adlı öykülerinden izler taşıdığını savunur (s. 16). Öte yandan Tuna'nın bulduğu bu izler muğlaktır. Bunun için Ece Ayhan'ın Sait Faik'in öykülerinin kendi şiir sanatı üzerindeki etkisini açıkladığı kimi pasajlarına bakmanın yararlı olduğu kanaatindeyiz.

Sait Faik her şeyden önce bir edebiyat devrimcisidir. Sait Faik'in yalnızlık içinde geçen yaşamında daima eserlerine gözlemlerini kattığını biliyoruz. Hocası Hakkı Süha'nın "İnkâr Bataklığında" adlı yazısına istinaden kaleme aldığı "Bize Halid Ziya'yı Tavsiye Etmeyiniz" başlıklı yazısında, Tanzimat ve Servet-i Fünûn dönemi yazar ve şairlerinin klasik olmadığını vurgular. Ömer Seyfettin, Peyami Safa ve Halit Ziya gibi isimlerin Batı edebiyat geleneklerini takip ettikleri için modern olduğunu savunan Sait Faik'e göre, bu isimleri okumakla Proust ve Dostoyevski'yi okumak arasında fark yoktur. Nitekim Halid Ziya da Proust da okunurken bir lügate ihtiyaç duyulacaktır. Dolayısıyla Fransız ya da dünya romanını vasıtasız okumanın daha doğru olacağı kanaatini öne süren Sait Faik, Türkçenin klasikleri olmadığı için Türk sanatçısının "...hocamıza, anamıza, babamıza, köye, şehre, etrafımıza ve cemiyete borçlu." (Sait Faik 2009, s. 1100) olduğunu söyler. Sait Faik yeri geldikçe genç şairleri yenilik aramalarından ötürü destekler. Dil konusunda genç şairlerin tavırlarını doğru

bulur. Onun sade bir dili, daha doğrusu Cumhuriyet'in çabalarıyla sadeleşen, yabancı asıllı sözcüklerinden arındırılan Öz-Türkçeci bir yaklaşımı vardır. Yine belirtmek gerekir ki bu yaklaşım, dönemin sanat ve edebiyat ortamının hâkim görüşüdür. Sait Faik'e göre, Orhan Veli'nin Türkçesi bu yaklaşımın bir sonucudur: "Türkçe Orhan'ın elinde bugüne kadar bilmediğimiz bir hale gelmişti. Biz Türkçemize neler, ne ukalalıklar, ne yabancılıklar takmış, ne paçavralar giydirmiştik. O, Türkçeyi soyuvermiş, yakışır urbalar giydirmişti." (Sait Faik 2009, s. 1402). Nurullah Ataç'ın yeni dil konusundaki gayretlerini daima takdirle anan Sait faik, eskiye olan bağlılığın ancak yeni dille koparılacağını savunur (Sait Faik 2009, s. 1456).

Sait Faik'e göre Türk şiirinin basit bir hislenmeden ibaret kalması doğru değildir. İnsan salt histen ibaret değildir. Kafasının içinin de doyurulması gerekir. Hocası Hakkı Süha'nın Yusuf Ziya, Orhan Seyfi ve Faruk Nafiz gibi isimleri fazlaca övmesini yersiz bulan Sait Faik, meselinin sadece lisan değil; bir sanat akımı ortaya koymak olduğunu vurgular. Dolayısıyla yeni nesle, romancı olarak Proust, Gide, Dostoyevski; şair olarak da Baudelaire, Rimbaud, Poe, Shakespeare, Goethe ve Schiller'i tavsiye eder.

Kötü taklit okumak veya kötü taklitlere öykünmek yerine asıllarına asıl kaynaklardan ulaşmak gerekir. Sanatı asıl amaç edinen Sait Faik "Sanat bir araştırmadır. Yoksa bir hakikat, bir bulma, bir keşif değildir." (Abasıyanık 2009, s. 1100) bütün saadetlere ulaşmanın temeli olarak görür.

Sait Faik Abasıyanık, sanatta taklitle yetinilmemesi gerektiği görüşünü savunur. O, kuru bir öykünmenin sanatçıyı mahvedeceğini dile getirirken öykünürken bile yeni bir yol açmanın peşinde olmanın daha doğru olacağı kanaatini öne sürer. "Ne Can Sıkıcı İnsan Şu Freud" adlı yazısında, başka sanatçıyı örnek alırken bile "Ondan aşağı veyahut yukarı fakat başka bir şey olmayı arzu etmelidir." (Abasıyanık 2009, s. 1104) diyerek sanatçının özgün olmadaki hedefini gösterir.

Sait Faik, "Kendi Kendime" adlı öyküsünde "açıklarda" kelimesi yerine az daha "engin" kelimesini kullanacağını ve son anda bundan vazgeçtiğini dile getirerek şiir ve hikâyelerinde kelime seçimi konusundaki tavrını açıklar. Ömer Bedrettin Uşaklı'nın "Engin Şarkısı" adlı şiirindeki "enginde bakacağım / gözlerinin rengine" adlı dizeleri unutmadığı için açıklarda kelimesinin yerine engin kelimesinin öne çıktığını belirtir. Ona göre Uşaklı'nın şiiri kötü şiirdir ve kötü şiiri hafızasından bir türlü kovamaz (Abasıyanık 2009, s. 797).

Onu Abidin Dino ile kaleme aldığı ve 24 Ocak 1940 tarihinde yayımlanan ve *Tan Gazetesi*'nde çıkan "Yeni Neslin İddiası ve Davası" başlıklı yazısı gelenek konusunda önemli görüşlere yer verir. Hemen belirtmek gerekir ki bu yazıda devrimci ve yıkıcı bir üslup hâkim. Yazıda geleneğe toptan bir sırt çeviriş vardır.

Sait Faik, hemen her zaman Tanzimat ve Servet-i Fünûn gibi edebiyatları tarihe mal olmuş olarak görüp reddeder. Kendi yaşadığı dönemde Türk okurunun bu edebiyatla bir bağının kalmadığını, bu dönem edebiyatının Türk kültür ve dilini yansıtmadığını bildirir. Sait Faik Cumhuriyet öncesi edebiyat ve sanatı hakaret boyutlarına vardırıarak eleştirir: "JeuneTurc tipiyle inkılâbı, Edebiyat-ı Cedide ile sanatı ve Kamus-ı Felsefe ile tefekkürü kurduğunu vehmeden Tanzimat ve Tanzimat sonrası sanat ve fikir adamı, gününde ne maziyi ve ne istikbali, ne Şark'ı ve ne Garbı anlayabilmiş, mucize çapında azametli bir ahmaktır" (Sait faik 2009, s. 1140). Sait Faik'in 1940 yılında *Tan Gazetesi*'nde yayımlanan bu görüşleri, görüldüğü gibi gerçekleri yansıtmamakla birlikte tek yanlı ve ideolojiktir. Cumhuriyetle birlikte ortaya çıkmış edebiyat anlayışlarının Tanzimat'tan beri süregelen değişim ve dönüşümlerden kaynaklandığını unutmışa benzer. Sait Faik, yine Cumhuriyet öncesi edebiyata karşı olumsuz ve gerçekdışı tavrını sürdürür: "Umumi harp gelip çattı. Bu arada dört milyon Türk seferber oldu. Milyonlara yakın insan can verdi. Memleket en büyük facialarını gördü. Fakat biz, bütün bunlara ait milli bir hissi anlatan tek mısra görmedik" (Sait Faik 2009, s. 1140)

1940'lı yılların sanat ortamına hâkim olan yukarıda aktardığımız düşünceler; ancak 1950'lerden sonra kırılmaya başlamıştır. Gelenek konusunda zaman zaman Beat-Generation veya Batı'nın absürdizm hareketleriyle arasında paralellik kurulan İkinci Yeni, esasında Sait Faik'le beraber ve hatta ondan önce var olan gelenek-karşıtlığı görüşü reddeder, tersine ona sahip çıkar. İkinci Yeni şiirinin Divan geleneğinden beri süregelen bir anlayışın sonucu olarak ortaya çıktığını başta Sezai Karakoç, Turgut Uyar ve Cemal Süreya gibi isimler savunur.

Sait Faik, Batı'yı temsil eden Shakespeare, Balzac, Dante ve Racine gibi pek çok edebi akıma mensup yazar, şair ve düşünürü anarak Tanzimat neslinin bunların farkında olmadığını iddia eder. Son zamanlarda yapılan araştırmalar ve hatta başta Tanpınar gibi sanatçılarımızın yaşadığı dönemde ortaya koymuş olduğu gibi Namık Kemal ve Abdülhak Hamit Tarhan'ın Shakespeare'den büyük izler taşıdığı, Ahmet Mithat Efendi'nin *Çengi* romanını *Don Kişot*'tan esinlenerek kaleme aldığı, yine Ahmet Mithat Efendi'nin roman ve

roman üstüne yazdığı eserlerinde Balzac'tansöz ettiği bilinen bir gerçekliktir. Dolayısıyla Sait Faik'in Cumhuriyet öncesi, kültür ve sanat hayatına toptan reddiyeci bir yaklaşım sergilediğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Sait Faik'in bu bakış açısı, kendi döneminin egemen olan sanat ve edebiyat anlayışıdır.

Sait Faik'in geleneğe bakışında yine bu paradoksal durum hâkimiyetini sürdürür. Ona göre milli bir edebiyata sahip olmak, hakiki bir hümanizme sahip olmak demektir (Sait Faik 2009, s. 1141). Sait Faik, Edebiyat-ı Cedîde'nin etkilendiği Proudhon, François Coppee, Fage, Le Bon gibi isimleri “cücüler çiftliği” olarak değerlendirir. Öte yandan gerçek hümanist ve düşünür olarak şu isimleri sıralar: Baudelaire, Mallarme, Rimbaud, Mayakovski. Taklidi kötülerken yine Batılı birtakım hümanistleri sayar.

Tanzimat ve Edebiyat-ı Cedideyi reddeden Sait Faik'in gelenek zincirine eklediği kimi isimler de var. Süleyman Çelebi, Mevlânâ, Yunus Emre, İbn-i Kemal, Şeyh Bedrettin, Fuzulî, Bakî, Nedim, İbrahim Hakkı, Âşık Paşa, Şeyh Galip, Dede Efendi, Sinan, Rakım gibi isimleri sayan Sait Faik, örnek alınacak şahsiyetler listesine bu isimleri neden yerleştirdiğini açıklamaz. Burası gerçekte müphem kalmıştır.

Sait Faik, Servet-i Fünûn dergisinde çıkan kimi yazı ve şiirleri tahlil ederken şiir görüşü hakkında bize bilgiler verir. “Bir Mecmua Hakkında” adlı yazısında, İlhan Berk'in “yeniye arama cehdini” takdirle karşılarken bu yeni şairin şiir biçiminin bozuk olduğunu şu mısradan hareketle ifade eder:

“Sen aydınlık gecelerin gazete satan sıcak memleketlerin çocuğu”

Sait Faik, yazısına aldığı bu mısrayı tahlil eder: “Ben hiçbir sıcak memleketin gazete sattığını bilmiyorum. İlhan Berk'in şiirindeki bu mısrada ise sıcak memleketlerin gazete sattığını hayretle okuyorum.” (Sait Faik 2009, s. 1208). Bu düşüncelerden, Sait Faik'in klasik mantık ve dil anlayışına uyan şiiri öncelediği sonucunu çıkarabiliyoruz. İlhan Berk'in İkinci Yeni'ye uzanan mısralarının ilk imgesel ve dilsel örüntüsünü bulabildiğimiz bu mısrasını yine de takdir eder Sait Faik:“Parça parça bir Proust havası içinde bu nesrin kendine has âlemi, hatta güzelliği var.” (Sait Faik 2009, s. 1208). Nitekim Sait Faik'in ulaşmak istediği açık anlamı İlhan Berk ve öteki İkinci Yeni şiiri öncüleri tamamen bertaraf eder. Söz gelimi İlhan Berk'in “Galile Denizi Baladı” (Korkmaz 2014,s. 60) adlı şiirinde şu mısralarla karşılaşılacaktır:

“Matta’nın vergi mükelleflerinde kentlerde belli dolaşmış belli bizi sevmemişti”
(Berk 1957, s. 7).

Sait Faik’in yine İlhan Berk üzerine yaptığı değerlendirmede, şiirde hikâye ve nesri beğenmediğini dile getirir: “Roman ve hikâyede bizi sürükleyecek bu şiir ne yazık ki, bir hikâyeye içinde değil. Bu kadar uzun cümleli ve bu kadar nesre yakın şiir olacağını tahmin ederim. Fakat İlhan Berk bu aramasında tam bir muvaffakiyetle karşılaşma çıkmadı. Yani şekli bulup bizi şiirin o içimizi ürperten, sihirli dünyasına vardıramadı.” (Sait Faik 2009, ss. 1208-1209).

Sait Faik’e göre, Sabahattin Kudret iyi şairdir. Ama şiirlerinin izah edildiği bir mecmua olan *Servet-i Fünûnda* neden yazdığını anlamadığını sorar. Şiir, bağımsız olmalıdır, övgüden kaçmalıdır.

Sait Faik’e göre Edmond Rostand kötü şairdir. Onun *Cyrano de Bergerac* adlı piyesi ne kadar iyi çevrilirse çevrilsin yahut ne kadar iyi oynanırsa oynansın iyi eser haline gelemez. Şair Nigar Osman Efendi’nin “Mâni oluyor hâlîmi takrîre hicâbım” adlı mısrayı bilen İstanbullu sanatseverlerin bayağılığa düşmeyeceğini söyler. Bergerac’ın piyesinin Naşid gibi bir ortaoyuncu tarafından oynanması durumunda gülünçleşeceğini ifade eder Sait Faik.

Sait Faik, ne Tanzimat neslini beğenir ne de Servet-i Fünûn. Ona göre, Fuzûlî daima Hamid’den büyük bir sanatçıdır. Onun sanatı, bu devrin sanatçılarıyla kıyas edilemeyecek kadar ilerdedir. Kemal, Ekrem ve Fikret kendi zamanlarının şüpheli birtakım muharrirlerini örnek aldılar. Türkiye’de çok partili hayatın başlamasıyla sanat ve edebiyat görüşlerinde belli bir dönüşüm yaşanır.

1950 öncesi eser veren sanatçıların ne 1950 sonrası sanatçıları gibi ne de bugünün sanatçısı gibi düşünür. Onlar, yeni kurulmakta olan bir ülkeye yeni kurulan bir edebiyatı getirme telaşı içindedirler. Her ne kadar popülist temalar ağırlık kazansa ve merkezden taşraya bakışın etkileri sürse de dilsel anlamda pek çok güçlkle boğuştukları hususu da dönemin önemli bir gerçeğidir. Yeni sanatçıların bu anlamda önemli bir misyonu üstlendikleri açıktır (Savcı 1954, s. 16).

Sait Faik, sanatını hümanizmin kalesi olarak görür. Şiirin insan sevgisine aracılık etmesi gerektiğini düşünür. Öykülerindeki hümanist unsurlar bir yana onun hümanizmi edebiyatın başka bir kolunda da incelemesi Edip Cansever'in "dünyayı şiir kurtaracak" söylemiyle paraleldir. Esasında Cumhuriyet sonrasında şiirin veyahut edebiyatın hümanizmin taşıyıcı bir unsuru olması gerektiği yönünde bir görüş birliği vardır. Şüphesiz ki bu tavır, toplumun ikiyüzlü ahlâkına karşı koyan Fransız yazar ve şairlerinden gelir. Ferit Edgü (1958c), Sait Faik'in bu konuda Lautreamont, Sade ve Gide'i örnek aldığını söyler. Nitekim Sait Faik, toplumun zulmü ve parayı yücelten ahlâkı konusunda son derece mustarıptır: "Bir ahlâkımız olacak ki daha hiçbir kitap daha yazmadı. Bir ahlâkımız, bugün yaptıklarımıza, yapacaklarımıza, düşündüklerimize, düşüneceklerimize hayretler içinde bakan bir ahlâkımız." (Sait Faik 2009, s. 880). *Alemdağ'da Var Bir Yılan*'ın ilk öyküsünde gerçek yaşamdan gerçeküstü bir düzgüye kayan öykü kahramanının bu düşünceleri, Sait Faik'in ahlâk felsefesini özetler.

Nitekim İkinci Yeni şiirinde de insan, o çok sesli poetik yapısına rağmen üzerinde uzlaşma olan nadir konu başlıklarındandır. Sait Faik'in şiirde hümanizmi araması propagandacı sanatı gündeme getirir: "Şiir olmayan yerde insan sevgisi de olmaz. İnsanı insana ancak şiir sevdirebilir. Yoksa cinayetler alır yürür. İnsan, insan yüzüne bakamaz olur. Şiir; büyük laflar, sözde büyük düşünceler, sahte vatanperverane lakırdılar, boş ahlâk kaideleri değildir. Şiir insanı insana yaklaştıran şeydir. Harpler şairsizlikten çıkar. Cinayetler şiirin okunmadığı yerlerde işlenir. Kuvvetli insan, şiir sevmediği için zayıf insanı döver." (Sait Faik 2009, s. 1402). Esasında Sait Faik, şiiri bütün sosyal davaların hegemonyasından kurtarmak ister. Saf şiiri hedefler. Öte yandan şiirin etkileri konusunda çokça iyimser davranan şair, şiirin savaşları durduracağı inancıyla ütöpik bir tavır da sergilemektedir. Sait Faik bu optimist savları için Orhan Veli şiirini örnek olarak sunar. Ama Sait Faik'in bu düşünceleri yankısız değildir. Dönemin aydınları, onun şiir sanatı ve öyküsünün kendilerine saf bir hümanizmi öğrettiğini doğrular (Ergüder 1954, s. 16).

Sait Faik'in hikâye ve roman görüşü de şiir konusundaki görüşlerine paraleldir. Onun sanat felsefesi, bütün edebî türleri kuşatan bir üst çatı niteliğindedir. Ona göre, sanatçı eleştirmenin çok ilerisindedir. Eleştirmen gereklidir; ama sanata daha iyi atılmak için gereklidir. Hugo'dan Baudelaire'e Lautréamont'a kadar; eleştirmenlerin sanatçıları keşfetmediğini; ancak büyük sanatçıların izinden gittiği inancındadır Sait Faik. Bu konuda

çok kesin ve iddialı konuşur: “Sanatçıyı sanatçı keşfeder. Eleştirmecinin bunda hiçbir rolü olamaz. Şimdiye kadar da olmamıştır.” (Sait Faik 2009, s. 1420).

Şüphesiz Sait Faik, kendi yaşadığı dönemin hâkim sanat ortamından ve görüşünden çok etkilenir. Bir yandan saf şiiri yahut sanatı hedeflerken bir yandan halka eğilmenin lüzumundan bahseder. Öte yandan bu tutumu, İkinci Yeni'nin kontrpuanının ilk ve öncü örnekleri gibi görünür. Özcü ve toplumcu iki zıt anlayışı aynı teknede yoğurma gayretine sahip olan Sait Faik, yeni sanatçılara bu doğrultuda destek sunar. Hececilerin yapmak istediklerini Mehmet Emin Yurdakul, Rıza Tevfik ve Ziya Gökalp gibi sanatçıların daha evvel yerine getirdikleri, dolayısıyla Faruk Nafizlerin, Orhan Seyfilerin şiirimize yeni bir soluk getirmediği inancındadır. Gençleri inkâr eden anlayışa karşı olan Sait Faik, Fransız edebiyatından Rimbaud Baudelaire gibi isimlerin takip edilmesi gerektiğini salık verir. Gençlerden Ahmet Muhip, Fazıl Hüsni, Cahit Sıtkı, Ziya Osman, Ömer Bedrettin, Behçet Kemal, Şevket Hıfzı ve Cevdet Kudret'i beğendiğini dile getirir.

Sait Faik, şiirin kapısının her türlü ayrıntıya açılmasını da tasvip etmez: “Şiirdeki patlıcan dolmasından hoşlanmıyorum.” (Sait Faik 2009, s. 1456). Ama öyküsünde bunun tam tersini yaptığını ileri sürer: “Sokakta bir adamın bıçak çektiğini göz önüne getirin. Ben bıçağı görmem de, bıçağı çekenin kaşlarına takılırım. Bıçağı yiyenin fişkiran kanını, yüzündeki acıyı görmem de, münasebetli münasebetsiz bir şey görürüm.” (Sait Faik 2009, s. 939). Öte yandan *Alemdağda Var Bir Yılan*'daki “Kafa ve Şişe” öyküsünde geçen bu ifadeler, sanatçının hastalığı nedeniyle iyice müzminleştiği bir dönemdeki düşünceleridir. Bir de şu hususu dikkate almak gerekir. İkinci Yeni poetik olarak kendi içinde bütünlük göstermediği gibi Sait Faik de görüşleri bakımından bir bütünlüğe sahip değildir. Onun sanat anlayışı ruhsal gelgitleri arasında şekillenir. Sait Faik'in öykülerine “süzme şiirler akıtan” (Erginsoy 1955, s. 20; Çiftçi 1957, s. 20) bir sanatçı olduğu hususunda bir görüş birliği vardır. Dolayısıyla Sait Faik'in öykülerinde ‘şiirsellik’ başköşede bir yerde durur.

SONUÇ

Sait Faik Türk edebiyatının önde gelen öykü yazarları arasındadır. Kullandığı dil bakımından Türk romanı ve öyküsü için öncü hüviyete sahiptir. Sait Faik'in incelediğimiz şiir, öykü, roman, röportaj ve öteki düzyazılarında modern şiiri savunduğunu görmekteyiz. Tanzimat ve Servet-i Fünûn şiirini anlaşılmasız bulduğu için modern saymaz. Şiirde

öykünmenin gerekli olduğunu ve sanatçının özünü bulması gerektiğini savunur. Ona göre Batı'yı yakalamış şiir, yani Batı ile beraber yürüyen Türk şiiri tercih edilmelidir. Hamaset edebiyatını ve dolayısıyla hamasî şiiri beğenmediğini her fırsatta dile getiren Sait Faik, hümanizmi yahut insan sevgisini sanatının temel felsefi ağırlık merkezi olarak belirler.

KAYNAKLAR

- Abasıyanık, Sait Faik (2009).*Bütün Eserleri*.İstanbul: YKY.
- Berk, İlhan (1957). “Galile Denizi Baladı”.*Pazar Postası*. 6 Ekim 1957.
- Çiftçi, Bekir (1957). “Sait Faik Armağanı yahut Kaybeden Kazanıyor II”.*Forum*. C.7. S.79. 1 Temmuz 1957. s.20.
- Demircan, Ömer (2012). “İkinci Yeni Öyküsünde Dil (1954-1960)”.*Kitaplık*. S.162.Temmuz Ağustos 2012.ss. 101-111.
- Edgü, Ferit (1958a). “Sait Faik’in Çevresinde”.*Pazar Postası*. 18 Mayıs 1958, s.9.
- Edgü, Ferit(1958b. “Sait Faik’in Çevresinde II”.*Pazar Postası*. 1 Haziran 1958, s.8.
- Edgü, Ferit (1958c). “Sait Faik’in Çevresinde III”.*Pazar Postası*. 8 Haziran 1958. s.7.
- Ergüder, Özcan (1954). “Yalnızlığın Öldürdüğü İnsan”.*Forum*. C.1, S.5. 1 Haziran 1954.s.16.
- Karaca, Alaattin (2007). “İkinci Yeni ve Sait Faik”.*Hürriyet Gösteri*.S. 286. Ocak 2007.
- Karaca, Alaattin(2005).*İkinci Yeni Poetikası*.Ankara:Hece Yayınları.
- Korkmaz, Ferhat (2012).*İkinci Yeni Limanı Pazar Postası*.Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- Korkmaz, Ferhat (2014).*Pazar Postası Şiirleri*.Ankara: Gece Kitaplığı Yayınları.
- Savcı, Bahri (1954). “Yeter Türkçe ve Ölçüsü Meselesi” *Forum*. C.1. S.17. 1 Aralık 1954. s.16.
- Erginsoy, Cavid (1955). “Son Sait Faik”.*Forum*. C.2, S.21. 1 Şubat 1955. s.20.
- Tuna, Alper (1959). “Ece Ayhan’la Fayton”.*Pazar Postası*. 17 Mayıs 1959. ss.11-16.